

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta Ta Hellēnisti Heuriskomena

Origenes

Coloniæ, 1685

Tomus Trigesimus Primus. Ab illo ergo die consularunt una, ut
interficerent eum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79869](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79869)

in Deo, cum hæc tum dicerentur: sive A Patriarchas qui jam antea è vita exciserant, vel Prophetas, vel quosdam alios Dei electos, sive etiam eos, qui per id temporis sani erant: quali enim aliqui sani essent non ægrotantes, inquit:

Matth. 9.
12.
Marc. 2. 17
Matth. 9.
13.

Non opus habent, qui sani sunt, medico, sed ægre affecti: & quali essent etiam aliqui iusti, dicit: Non veni vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam. Moriturus itaque Jesus erat pro gente, ut non periret; pro filiis vero Dei, qui in disperfione erant, ut congregarentur in unum sermonem: fierentque unus grex, unus

Ioh. 17. 21

pastor: quando, mea sententia, Servatoris precatio implebitur dicentis: *Vi ego, & tu unum sumus, ut & ipsi unum sint.* Sin vero de Israël non natura, sed genere

Exod. 4. 22

in disperfione esset, scriptum est: *Primogenitus meus filius Israël,* notabis: quia hi sint filii Dei disperfi, pro quibus moriturus sit Jesus, ut eos in unum congregaret.

TOMUS TRIGESIMUS PRIMUS.

Ioh. 11. 53.

Ab illo ergo die consultarunt una, ut interficerent eum.

PONTIFICES & PHARISÆI qui concilium collegerant, & consideraverant, quid facere deberent (cum Caiaphas Pontifex, quæ superius exposuimus dixisset, & huius sermonibus fuissent incitati) consultarunt una, ut interficerent Dominum. Quocirca quæres quo spiritu prophetavit Jesum moriturum pro gente; & utrum sanctus Spiritus hac etiam in re operatus sit, auctorque fuerit concilii adversus Jesum; an ille quidem non fuerit, sed alius spiritus, valens in impio etiam loqui, sibi que similes adversum Jesum movere. Nihilominus vide etiam tu in Jesum, ut pro viribus superius exquisivimus. Atque omnino qui respondere voluerit, Spiritum sanctum auctorem videri fuisse, ut Pontifices, & Pharisei moti ex sermonibus Caiaphæ una consultarent interficere Jesum, dicet non alienum esse tale opus à sanctitate, quoniam ne Jesus quidem rem se indignam fecerit in ruinam, & resurrectionem multarum gentium quæ erant in Israël, veniens, & dicens: *Ego in iudicium in hunc mundum veni, ut non videntes videant, & videntes cæci fiant.* Ut enim opus habemus sermone sapientiar, quo defendamus, quomodo rem se indignam ille non fecerit, qui se huic mundo accessisse in iudicium fatetur; sic etiam in

Ioh. 9. 39.

καὲς ἐν θεῷ, εἴτε πατριάρχαι καὲς πατριάρχαι, ἢ προφῆται, ἢ ἄλλοι ἐκλεκτοὶ θεοῦ, εἴτε καὶ τὰς ἡδὴ τότε ἰσχυόντας, ὡς γὰρ ὑπαρχόντων τῶν ἰσχυόντων, καὶ μηδὲ νοσούντων, φησὶν. ὁ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχυόντες ἰατροὺς, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ἀποδυνάμει ὑπὲρ μὲν ἔθνης, ἵνα μὴ διαλυταί. ὑπὲρ δὲ τῶν τέκνων ὁ θεὸς οὐκ ἐστὶν ἀποδυνάμει, ἵνα συναχθῶσιν εἰς ἓνα λόγον, * τῷ χρησόντι μία ποιμήν, εἰς ποιμήν. ὅτε * καὶ διμαὶ πληθεύσῃ τῷ θεῷ σωτήριος ὁ γὰρ λόγος. ἵνα * ἐγὼ καὶ σὺ ἐν ἐσμὶν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ὧσιν. εἰ δὲ πῶς ἐαυτοὺς ἐστὶν αὐτῷ ἰσχυρὸν ὁ φύσει, ἀλλὰ ἡμῖν ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἐν γέγραπται. ὁ γὰρ πρὸς τοὺς μετὰ ἡμῶν ἐστὶν, ἡμοῦν ἐν διασκορπισμῷ, καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς ἐν αὐτῷ τέτρεται τὰ τέκνα τῶν θεῶν τὰ διασκορπισθέντα ὑπὲρ ὧν ἐμὲν ἀποδυνάμει ἵσχυος, ἵνα αὐτὰ συναγάγῃς ἐν. ἀπ' οὐκ ἐστὶν οὐκ ἡμῶν συναβελύσσοντο ἵνα διασκορπισθῶσιν αὐτόν. οἱ δὲ χερεῖς, καὶ οἱ φαρισαῖοι, συναγαγόντες συνέδριον, καὶ στεφανῶν καὶ ὁ σωτήριος ἡμῶν πᾶσι ποιήσαν αὐτοὺς κατὰ * τὸν λόγον αὐτῶν ἀρξεν ἐκείνους, συναβελύσσοντο ἵνα διασκορπισθῶσιν τὸν κύριον. διότις ἡμῶν δὲ ποῖς πνύματα πρὸς θεὸν οὐκ ἐμὲν ἵσχυος ἀποδυνάμει ὑπὲρ ἔθνης, καὶ περὶ τὸ ἄγιον πνύμα, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἡμῶν, καὶ αὐτὸν γεννηθῆναι τῷ θεῷ, ὁ ἵσχυος συνεβλήθη, ὅτις ἐκείνῳ μὲν οὐκ, ἀλλ' ὁ δὲ τὸ δυνάμει καὶ ἐν τῷ αὐτῷ λαλῆσαι, καὶ τὰς ὁμοίας ἐκείνῳ καὶ τῷ ἵσχυος κινήσαι. ἐδὲν ἡμῶν καὶ ὁ θεὸς πᾶσι τὸν ἵσχυος, ὡς καὶ δυνάμει πρὸς θεὸν αὐτῶν. ὁ μὲν τοὶ ἐκείνῳ διαλογισθῶν καὶ τὰ ἀγία πνύματα δὲ σκορπῶν αὐτῶν γεγονέναι, ἵνα συνεβλήσωνται διασκορπῶν τοὺς ἵσχυος, ἐν τῷ λόγῳ κινήσαντες τὰ κατὰ τοὺς φαρισαῖους, καὶ οἱ φαρισαῖοι, φησὶν ὅτι οὐκ ἄλλοτερον ἐστὶ τὸ τοιοῦτο ἔργον τῶν ἀγίων, ἐπὶ μὲν δὲ ἵσχυος ἀνάξιον αὐτῶν πεποιμένων εἰς πᾶσιν, καὶ ἀνάσσειν πολλῶν ἐθνῶν τῶν ἐν τῷ ἰσχυῷ, καὶ φάσκων. εἰς κῆμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τέτον ἡλθον, ἵνα οἱ μὴ ἐλπόντες ἐλπίσωσιν, καὶ οἱ ἐλπόντες τυφλοὶ γινώσκων. ὡς γὰρ δὲ ὁμολογῶν εἰς κῆμα τῷ κόσμῳ τέτον ἐστὶν πᾶς ὁ ὁμολογῶν εἰς κῆμα τῷ κόσμῳ τέτον ἐστὶν πρὸς θεὸν ἐκείνῳ, ὅτις ἀνάξιον αὐτῶν πεποιμένων ἐστὶν

ἔτι καὶ εἰς τὸ ἐν τῷ διαβόλῳ λέγων ὅτι ἄγιν
 πνύματος συμβεβηκόσιν τρεῖς δόξαρες, καὶ τρεῖς
 φαρισαῖοι, ἵνα ἀποκτείνωσιν τὸν ἱησοῦν. καὶ μὲν
 οὗτοι εἰς κελίαν εἰς τὸν κόσμον τὸν ἡλθόν, ὁ-
 σα δὲ δυνάμει εἰς τοὺς εἰς τὸν τόπον Ἰερουσα-
 λὴν εἰρηκαμῖν. καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη, τοιαύ-
 τα αὐτὸν λέγουσι, ὅτι ὡς περὶ τὸν ἱερόν νεν τῷ γραφῶν,
 ἐπὶ ὧν λέγει, λέγοντες ἐν τῷ ἱερῷ τῶν ἀπ' αὐτῶν
 ὡφελιθῆναι, οἱ δὲ τὸ χεῖρον παρεκδεχόμενοι
 ὡς κελίαν ἀφορμὴν ἔχον δύνανται καὶ τοιαύτῳ
 ἀποκτείνωσιν τὸν ἱησοῦν. καὶ ἀνέκρινεν αὐτοὺς
 λέγων, οὐκ ἔστιν ἐν τῷ νόμῳ καὶ ἐν τοῖς προφῆ-
 ταῖς ὅτι λέγεται, ὅτι ἡμεῖς οἱ φαρισαῖοι καὶ
 οἱ δόξαρες, ἀλλὰ ἄλλοι νεν νομίζοντες εἶναι
 καὶ ἑλθόντες ἐκ τῆς Ἰερουσαλὴν, ἀπ' ἐκείνης
 οὐκ ἐβλάστησεν τῆς ἡμέρας, ἵνα ἀποκτείνωσιν
 τὸν ἱησοῦν. ταῦτα δὲ φημι καὶ τὸ ἀκούσαντες τῆ
 καὶ τῶν ἄλλων εἶναι πνύματα τὸ διαβόλῳ καὶ
 ἀποκτείνωσιν τὸν ἱησοῦν, ἐπ' αὐτῶν ἵστας τῶν
 ἑλθόντων, ἀλλὰ καταλείπων καὶ τοὺς ἐν τῇ χανασ-
 κην ἐν ὁπότερον χεῖρ ὁ δόξαρος καὶ τῶν καὶ
 φαρ, καὶ ὡς ἀποδοῦναι τὸ πνύματος κεκινημένους,
 ὅτι ἐν ἱστέρι ἐκείνῃ παρήνθια καὶ πατέρι ἐν τοῖς
 ἱεροῖς, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν εἰς τὴν χώραν, ἐγγὺς
 τῆς ἱερουσαλὴν, εἰς ἐφεξῆς λεγομένη πόλιν, καὶ ἐκεῖ
 ἔμενε μετὰ τῶν μαθητῶν ταῦτα καὶ τὰ τέτοις ὡσαύ-
 τα ἀναγγελλόμενοι νομίζοντες, βελομένη τῇ
 λόγῳ ὅτι περὶ ἡμᾶς ἀπὸ τῶν θερμότερον καὶ
 ἀλγοσιότερον ὅτι περὶ αὐτῶν * τὸ ἐν τῷ ὡς θανάτῳ
 ἀγωνίζεσθαι καὶ τῆς ἀληθείας, καὶ μαρτυρεῖν.
 καλὸν μὲν γὰρ ἐμπεσόντα τὸν καὶ τῶν ὁμολο-
 γούντων ἱστέρι ἀγῶνα, μὴ ἀναδύεσθαι αὐτῶν ὁ-
 μολογῶν, μὴ δὲ μέλλαν καὶ τὸ ὡς παρὰ στα-
 νῆν τῆς ἀληθείας. ἐκεῖ ἐλατῶν δὲ τέτοις καλὸν, καὶ
 τὸ μὴ δίδοναι ἀφορμὴν τῷ πλῖν τῷ πρῶ-
 σμῳ, ἀλλὰ παντὶ τῷ ὡς αὐτῶν αὐτῶν, καὶ
 μόνον διὰ τὸ καὶ τῆς ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ ἀδελφῶν
 ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς * ἡμεῖς ὡς φασὶς ἡρώμε-
 στα τῶν ἀμαρτωλοτέρων ἡρώων, καὶ ἀσεβέ-
 ρων τοῖς ἐκεῖ δὲ μὲν τῷ ἔργῳ τῶν ἡρώων ἐκείνων
 τὸ αἶμα ἡρώων οἱ ἐνοχοί, καὶ τὰ παρ' ἐαυτῶν
 ποιεῖντες ἐκκλινόμενοι τῶν μέγαν θανάτῳ ἡμῶν
 ὅτι περὶ αὐτῶν, ἐσομένης δὲ ἐν πλείονι, καὶ
 βαρύτερα κολάσθαι παρ' ἡμᾶς, καὶ φιλαυτοῦτες, καὶ μὴ καὶ ἐκείνων σκοποῦντες ὅτι δι-
 δώμεν αὐτοὺς τῷ ἀναγκάσει, καὶ τῆς ἀνάγκης εἰς τέτοις καταλαβόντες. ἐν τῷ γὰρ

A hoc, ut ostendamus Pontifices, & Pha-
 risaeos ex Caiaphae verbis una consul-
 tasse, ut interficerent Iesum. Atque de
 eo quidem, quod est: *In iudicium ego in
 hunc mundum veni*, in explanationibus
 illius loci pro viribus differuimus; nunc
 vero, quod attinet ad id de quo agitur,
 haec dicuntur: nempe quod quemad-
 modum sacram Scripturarum intelli-
 gentiam, ob eorum utilitatem dictam,
 qui ex ea iuvare quaerunt, calumniantur
 hi, qui eam in deteriore partem intel-
 ligunt, quo ansam habere videantur im-
 piam confirmandi doctrinam eorum,
 qui loquuntur in altitudinem injustiti-
 am; sic Pontifices etiam, & Pharisei
 non recte intelligentes factam a Cai-
 apha de Salvatore nostro veram prophe-
 tiam; nempe quod expediret nobis, ut
 unus homo moreretur pro populo, &
 tota gens non periret; sed aliam intelli-
 gentiam esse rati in voluntate consilii
 Caiaphae, ab illo die una consularunt,
 ut Iesum interficerent. Haec autem dico
 sequens hanc intelligentiam, ut Spiritus
 sanctus sit ille, qui prophetavit in Cai-
 apha: non omnino confirmans hoc ita se
 habere; sed lectoribus iudicium relin-
 quens, utrum admitti oporteat de Cai-
 apha, quod quasi repente Spiritu sancto
 sit motus. Iesus ergo jam non propalam
 ambulabat inter Iudeos, sed abiit illinc in
 regionem deserto vicinam, in civitatem,
 quae dicitur Ephraim, ibique versabatur
 cum Discipulis suis. Haec & his similia
 scripta fuisse censeo, volente Iesu nos
 advertere, ne iracundius, ac inconfide-
 ratius insiliamus in certamen mortis,
 pro veritate testimonium praebituri. Et-
 enim honestam quidem est, si inciderit
 certamen pro confitendo Iesum, con-
 fessionem non differre, neque tardare
 mortem pro veritate oppetere; at non
 minus quam hoc honestum est, tali
 tantaeque tentationi occasionem non
 dare, sed omnimodo vitare eam, non
 solum quia tantae rei exitus incertus
 sit nobis, verum etiam ne nos occa-
 siosimus, ut magis peccatores, magis-
 que impii evadamus illi, qui nondum san-
 guinem nostrum quidem re ipsa effudis-
 se rei sunt facti; si quae in nobis sunt fa-
 cientes, declinaverimus eos qui infidias
 nobis, vel ad mortem usque moli-
 untur; sed puniendi alioquin majori,
 graviori poena nostri causa, si nostri
 amantes, rebus illorum posthabitis,
 exposuerimus nos ipsos interficiendo,
 nulla

nulla nos necessitate urgente. Nam si etiam qui alicui occasio peccati factus fuerit, is poenas dabit ob ea quae sui causa peccaverint aliqui homines; quomodo non etiam poenas daturus est, qui cum declinandi facultatem habeat, ne proditor ille Christiani sit hominis, & infidiator cultus divini erga Jesum, non declinaverit? immo potius concitaverit? etiam si quod ad promptitudinem attinet, fortitudinemque, hac in re honore, ac laude sit dignus apud Deum, quem pie colit, apudque Servatorem, quem confessus fuerit? Porro quod nostri causa haec scripta fuerint, quo Jesum haberemus exemplar, cujus in humilem modi rebus imitatores essemus, *Matth. 27.* docet Scriptura dicens: *Quaerebant igitur eum comprehendere, & nullus in eum coniecit manum, quod nondum venisset hora ejus.* Ut enim juxta hunc textum nullus in eum coniecit manum, praesentem, & non fugientem, quia nondum venisset hora ejus; sic etiam si non fecisset ad tempus, quod nondum instaret hora, cum haudquaquam deventuri fuerant. Attamen nullus in eum coniecit manum. Quocirca intelligendum est non tantum illud: *Si persequuti vos fuerint in una civitate, fugite ad aliam, & ea quae sequuntur; sed etiam hoc, quod quando una consultaverunt Pontifices, & Pharisei ut Jesum interficerent, id quod rationi erat maxime consentaneum, Servator non amplius propalam ambulabat inter Judaeos: sed neque in urbem fecisset turbis plenam, sed in quandam urbem seorsim positam.* Scriptum est enim: *Jesum igitur non propalam ambulabat inter Judaeos: sed abiit illinc in locum deserto proximum; nempe in civitatem, quae dicitur Ephrem.* Nec sane solus eo concessit, verum ne ullam occasionem se querentibus daret, Discipulos etiam secum assumpsit; illicque versabatur cum Discipulis. Tale quiddam est quod in Evangelio à Matthaeo tradito scriptum est; quando audiens Iohannem traditum esse, secessit in Galileam; reliquae Nazareth profectus habitavit Capharnaum civitatem maritimam, in montibus Zabulon, & Nephtalim: & cum tempus appeteret, ut comprehenderetur, observavit, ne ultra illud pateretur, neque in Hierosolymis inveniretur, vel in Templo, ubi frequenter docebat, neque in ullo alio simili loco: *Exiit enim cum Discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat hortus, in quem intravit ipse, & Discipuli ejus.* Sic autem secessit per id temporis, & in

καὶ ὁ πρῶτος πῦρ ἡρώδης ἀμαρτίας, πρὸ αὐτοῦ ἐπὶ αὐτῷ κεκνηκέναι τὸν ἀμαρτάνοντα, πρὸς δικαιοσύνην τοῖς δι' αὐτὸν ἀνθρώποις πῦρ ἡμαρτημάτων, πῶς ἐχὼ καὶ ὁ παρὼν ἐκκλίνων, ἵνα μὴ ὀδύνηται ἀπὸ τῆς χειρὸς γενέσθαι, καὶ ἐπὶ ἐλπίδι τῆς κτ' τὸν ἱστοῦν θεοσεβείας, μὴ ἐκκλίνων μὴ καὶ ἀποπαροξυνῶν, ἐχὼ καὶ αὐτὸς ἐκείνη ἀμαρτίας δὲ ὡς λόγον, καὶ τὸ ὅσον ἐπὶ τῇ εἰς τὸ μαρτυρεῖν ἀποδυμῇ, καὶ τῇ εἰς τὸ ἀνδρεία πῆλιν ἀποδοχῆς ἀξίως ἢ ἀπὸ τῶ ὀδοσεβείας, καὶ ὁ μολογούμενος ὑπὸ αὐτῶ σὺν τῇ; ὅτι δὲ ἡμῶν ἐνεκεν ταυτοῦτα γέγραπται, ἵν' ἡμεῖς ἀδελφάγμα ἐχόντες τοῖς ἱστοῦν, ὡς ἐν τοῖς τοῖς αὐτῶ μνησιν ἡρώδης, ἀδελφῆς ἢ λέγεσθαι γράφῃ. ἐζητήσιν οὖν αὐτὸν πᾶσαι, καὶ ἐδοῖς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι ἐπὶ ἐκκλίνον ὡς αὐτῶ. ὡς γὰρ καὶ τὸ ρητὸν τὸτο. διὰ τὸτο ἐδοῖς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, παρὼν, καὶ μὴ φεύγοντα, ἐπὶ μήπω ἐκκλίνον ὡς αὐτῶ. ὡς καὶ χεῖρας τῶ ἀναχωρεῖν ἐν τῷ καμῶν ὅτι μὴ πῶ αὐτῶ ἐφεσηκέναι τὴν ὡραν, κατεργασθῆναι μὴ καὶ ἡμεῖς διὰ τῶ ἀκέραιον ἐμόνον. ἐάν διακωνῶμεν οὐκ ἔστι πόλιν ταύτην, φεύγετε εἰς τὴν ἐτέραν, καὶ τῆς ἀλλὰ καὶ ὅτι ἡνίκα συνεβέλδυσθῶ ἵνα διακτείνωσι τὸν ἱστοῦν οἱ δολοφῆρες καὶ οἱ φαρῖσαι, τὸ δολοφῆρον τῶν ἐκείνῃ παρρησία ἀδελφῶν ἐν τοῖς ἱερατοῖς, ἀλλ' ἐδοῖς εἰς ἄλλου πόλιν ἀνεχώρησεν ὁ χλὼν πεπληρωμῶν, ἀλλὰ πῶ ἀνακχωρηκίαν. γέγραπται γάρ. ὅτι ἡ ἱστοῦς ἐκείνῃ παρρησία ἀδελφῶν ἐν τοῖς ἱερατοῖς, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ἐκείνῃ εἰς τὴν χεῖρα ἐγγὺς τῆς ἐρήμης, εἰς ἐφεσθῆναι λεγομένη πόλιν. καὶ ἐμὴν γὰρ ἐκείνῃ ἀπεκλήθη, ἀλλὰ μὴ ἐμὴν ἀφορμῇ διδῶς τοῖς ζητῶσιν αὐτὸν, καὶ τῶ μαθητῶν μετ' ἐαυτοῦ παρείληφε, καὶ ἐκείνῃ ἐμὴν μὴ τῶ μαθητῶν. τοῖς τὸν ἐστὶ καὶ τὸ ἐν τῷ καμῶν μαθητῶν γέγραμμένον, ὅτι ἀκέραιος ὅτι ἱωάννης παρδεδῆν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ καταλιπὼν τὴν ναζαρέθ, ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς καφαρναῦμ τὴν ἀδελφῶν λαοσίαν, ἐν ὁμοίᾳ ζαβουλὼν καὶ νεφθαλείμ. καὶ ἐπὶ τὸν καμῶν ὅτι φάσας ὅτι συλλήφθη, ἐπήρσεν ὡς ὅτι μὴ παρ' ἐαυτὸν ὅτι παθεῖν, μήτε ἐν ἱεροσολύμοις διρεθῆναι, μήτε ἐν τῷ ἱερῷ ἐνταῖς ἐδίδασκε πολλὰς, μήτε ἐν ἄλλῳ τοῖς τόποις. ἐξῆλθε γὰρ σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτῶ πέραν ὅτι χερσὶν τῶ κεδρῶν, ὅτι ἐν κήπῳ, εἰς ὃν ἐσπλήθη αὐτός, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτῶ. ὡς ὅτι ἀνεχώρησεν κατ' ἐκείνῃ καμῶν, καὶ

οὐκ ἐδημοσίοδον, ὡς δεῖσθαι τοὺς δαρχερεῖς, καὶ τοὺς φαρισσαίους ἐκκληρύνει αὐτὸν συλλαβεῖν, ἡ ἰουδαία δ' ἡ μεμαθητὸς αὐτῶν ἀπειροκαρμύνης (τοὺς τόπους τ' ἀναχωρήσεως αὐτῆς διότι τοὺς ἰουδαίους λαβὼν ἀπέειρεν, καὶ ἐν τῇ δαρχερείῳ καὶ φαρισσαίων ὑπερέεις, ἐρεῖται ἐκείνῃ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὀπλῶν· καὶ τοῦτον ὃ τὸν τόπον ἔδιδραμεν διηλθὺν), ὅτι εἰ μὴ ἐβούλετο μὴ ἀλῶναι, οὐκ αὖ κατεγέρθη. κατεγέρθη ὃ ταπεινῶν ἑαυτῶν, καὶ χυρὸν ὃ ὑψηλὸν· τοὺς κατέχουσιν, καὶ μέλει ἡ σαυροῦ· ὅπου οὖν ἐβῆλθε καὶ λέγει τοῖς ἐλθούσιν εἰς τὸν κηπον, πᾶσα ζητεῖτε, ἀπεκρίθη αὐτῶν, ἵπσουν τὸν ναζαρεῖον· καὶ ὁ μὲν εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ εἰμι, δυνάμενος ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἔπασον χαμαὶ· εἶτα μὲν τοῦτο ὅτι ἐβελήθη ἀναδῆξασθαι τὴν ἐν τῷ πατρὶ ὁκονομίαν, πάλιν ἠρώτησεν αὐτοὺς· πᾶσα ζητεῖτε, οἱ ὃ εἶπον, ἵπσουν τὸν ναζαρεῖον καὶ μετ' ὀλίγα· ἡ ἀπέειρεν, καὶ ὁ χυρὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ ὑψηλὸν τῶν ἰσχυρῶν συλλαβὼν τὸν ἵπσουν ἐκόντα, καὶ ἐδησθη αὐτὸν, παρέχοντα ἑαυτὸν τοῖς δεσμοῖς· εἰ γὰρ μὴ ἐβούλετο παθεῖν, εἶπεν ὅτι πάλιν· ἐγὼ εἰμι, καὶ ἀπῆλθον ἥ οὐ τοσοῦτοι εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ πόλιν ἐπέειπον αὐτῶν χαμαὶ ὥσπερ ὃ διὰ τῶν τοιούτων διδάσκει ἡμᾶς ἐν διαγωμίῃ, καὶ τοῖς καθ' ἡμῶν ἀπὸ βελῶν ἀναχωρεῖν, ὥτως ἐν ἄλλοις θύραις δὴ καὶ διὰ τῶν νομικῶν εἶναι ἐν κόσμῳ καλῶν ἀναχωρεῖν, ἵνα καὶ διὰ τούτων διδάξῃ φάσκειν (ἐν κόσμῳ ἀξιώματα, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ ὑπερυψίας· ἵπσους γὰρ ποτε γινούσιν ὅτι μέλλουσιν ἐξεῖσθαι, καὶ ἀετᾶν αὐτὸν, ἵνα ποιήσωσι βασιλείαν, ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ὄρεον, ἀλλ' ἐμὲ τῶν μεμαθητῶν, ἀλλὰ μόνον, μὴ παρεῖχον μηδὲ τοὺς ἀφορμῶν, φιλοῦσιν αὐτὸν, καὶ ἐβελήσιν· ἀλλ' ἐμὲ τῶν μεμαθητῶν ποιήσας αὐτὸν βασιλέα, ἢ ἥδη χυρὸν καὶ κοσμητικῶς αὐτῶν βασιλείας· τοῦτο μὲν εἰς τὸν ῥητὸν, καὶ τὴν διὰ τῶν διαγενητικῶν γραμμάτων ἀπὸ ἀναχωρήσεως διδασκαλίας· εἰς δὲ τὴν ἀναγωγὴν λεχθεῖν ὅτι τοῦτο αὐτῶν, ὅτι ἵπσους πάλιν μὲν παρεῖχε τοῖς ἰσχυροῖς ἀπειροκαρμύνην, ὁ λόγος δὲ θεοῦ διὰ τοῦτο αὐτοῖς ἐνεπολιθίσε· ἵπσου γὰρ παρρησία, ἢ τὰδε λέγει κύριος· ἀλλὰ νῦν οὐκ ἐτι παρρησία ἐν τοῖς ἰσχυροῖς ἵπσους ἀπειροκαρμύνη, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκείθεν, καὶ οὐκ ἐστὶ θεοῦ λόγος ἐν ἰσχυροῖς, καὶ ἀπῆλθεν ἐκείθεν, λέγων ὃ διὰ τῶν ἰσχυρῶν εἰς τὴν ἐξῆς τὴν ἐρήμην ἦλθε χωρὶν, ἀπὸ τῆς λέγεταί· πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου, μάλλον ἢ τῆς ἐχέουσας τὸν ὄφρα· ὁ τοῦτο ἡμῶν

A publico non ambulabat, ut Pontifices, & Pharisei volentes illum comprehendere, egerent Iuda: propterea quod Discipulus ipsius cum esset, probe sciret loca fecissus illius. *Quocirca tunc Iudas cum accepisset cohortem, & ex principibus Sacerdotum, ac Pharisei ministros, illuc venit cum lateris, & facibus, & armis.* Cæterum hoc loco Evangelii declaratur, quod siquidem noluisse capi, haudquaquam detentus fuisset: detentus autem fuit, cum humilem præbuit seipsum, factus obediens detinentibus eum, vel usque ad crucem. Quando igitur exiit, & dicit his, qui ad horum venerant: Quem queritis? & respondunt ipsi, Iesum illum Nazarenum, cum illis dixisset, Ego sum, virtute sua divina abiit retro, humique ceciderunt. Deinde post hoc cum voluisset recipere dispensationem, atque economiam per passionem, rursum interrogavit eos, Quem queritis? at illi dixerunt, Iesum Nazarenum. Et post pauca cohortes, & tribunos militum, & ministri Iudeorum comprehenderunt Iesum volentem, & ligaverunt ipsum se præbentem vinculis. Nam si pati noluisse, rursum dixisset, Ego sum, & abiisset hi, tot cum essent, retro, omnesque humi prostrati fuissent. Ut autem talibus rebus docet nos secedere in persecutionibus & in insidiis, quæ adversum nos trun-
tutur, sic etiam alibi reperias eum secedere ab his quæ bona mundus ducit, ut hanc ob causam doceat nos mundi dignitates fugere, excellentiasque in ipso existentes. Iesus enim cum aliquando cognovisset futurum ut venirent, & raperent eum, ut illum Regem facerent, secessit in montem, sed non cum Discipulis, sed solus, ne his occasionem quidem præbens, tanquam ipsum amantibus, & volentibus cum cæteris ipsum facere Regem, ut jam mundane ipsorum etiam Rex esset. Hac quidem in textum, & in doctrinam, quæ est ex Evangelica litera, de secessu. At vero in anagogen talia dicuntur: Iesum olim propalam inter Iudæos obambulasse, quando sermo DEI per Prophetas inter eos versabatur: Iesu enim erat propalam vox illa: *Hæc dicit Dominus*, sed nunc non amplius Iesus inter Iudæos propalam obambulat, sed inde abiit, nec est Dei sermo inter Iudæos: indeque digressus nempe à Iudæis, venit in locum deserto vicinum, de quo dicitur: *Multi flui deserti, & magis, quam ejus que vivum habet: & ad quam dicitur: La-*

ἱεροσόλυμα ἐν τῇ χώρῃ τοῦ ἔτι πάχα, ἵνα ἀγνίσωσιν ἑαυτούς· ἐξήτεν οὖν τὸν ἰησοῦν, καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἐσηκότες, τί ὑμῖν δοκεῖ, * ἔ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; ἔ τ' αὐτὸ νομίσουν εἶναι πάχα ἔ κυεῖς, καὶ πάχα τῶν ἱσδαίων· τ' μὴ γὰρ κτ' τὸν νόμον πάχα, ἐστὶ ἔ κυεῖς. τ' ὅ τῶν ὁσωνόμων, πάχα τῶν ἱσδαίων· διὸ ὁσωνόμων πότε λέγει κυεῖς τ' πάχα, καὶ ἄλλαι ἡμέραι, καὶ πότε ἔ ἔ κυεῖς, ἀλλὰ τῶν ἐλεγχόμενων ἐπὶ ἀμαρτίας· οἱ ἐν μὴ τῇ ἐξόδῳ γεγραπταί μετ' ἑτέρα κτ' τῶν πρώτων τοῦ πάχα ἐν ὁσωνόμῳ· καὶ ἐδεῖτε αὐτὸ μὴ σωδὴς, πάχα ἐστὶ κυεῖς. καὶ τῶν δούτερον· ἐλθὲ λέγουσι τοῦς ὑμᾶς οἱ υἱοὶ ὑμῶν, πῶς ἡ λατρεία αὐτῶν ὑμῖν; καὶ ἐρεῖτε, δυσία τ' πάχα ἔ κυεῖς, ὡς ἐσκεπασε τοὺς οἰκας τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν ἀγρῶν· ἐν ὅ τῶν ἡσαία, ἐχ' εἰαυθ', ἀλλὰ τῶν ἀμαρτανότων φησὶν εἶναι ὁ κυεῖς· τὰς νεμυλίας, καὶ τὰ σαββαθα, καὶ νηστειὰς, καὶ δευτερίαν καὶ ἐορτάς· ἐν ὅ τῶν ἐορτάς, δὴ λὼν ὅτι καὶ τ' πάχα, μία γὰρ αὐτῇ τῶν ἐορτῶν ἐστὶ· γεγραπταί ὅ ἔτος· τὰς νεμυλίας ὑμῶν, καὶ τὰ σαββαθα ὑμῶν, καὶ ἡμερᾶν μετὰ ἄλλων ὅτι ἀνέχομαι νηστειᾶν, καὶ δευτερίαν, καὶ νεμυλίας ὑμῶν, καὶ τὰς ἐορτάς ὑμῶν μισοῖ ἡ ψυχὴ μου· ἐν πνι ὅ τῶν δώδεκα γεγραπταί· μεμίσσηκα, ἀπώσμαι τὰς ἐορτάς ὑμῶν· καὶ κτ' τῶν ἐκκειμένων τῶν λέξων, τ' πάχα ἔ κυεῖς, ἀλλὰ τῶν ἱσδαίων ὡς· ὁ γὰρ σωτὴς ἡμῶν ἐν αὐτῷ ἐπεβελύξεται, καὶ δια τῶν αὐτῶν οἶμαι τ' πάχα ἐρεῖται αὐτοῖς θεωρητικῶς, τ' μεμίσσηκα, ἀπώσμαι τὰς ἐορτάς ὑμῶν· ἐργον γὰρ ἐχ' ἐορτῆς θεοῦ, ἀλλ' ἐναγείς ἐν αὐτῷ πεποιήκασι τὸν ἰησοῦν διδοκτείναντες· πλὴν τοῦ ἔ πάχα τῶν ἱσδαίων ἔτε, πολλοὶ ἀνέβησαν εἰς ἱεροσόλυμα ἐν τῇ χώρῃ, ἵνα ἀγνίσωσιν ἑαυτούς· τοσαύτων δ' αὐτοῖς ἐποίησαν ὅτι πολλοὶ πῶς αὐτῶν ἀγνίσαντες ἑαυτούς· διόπερ' ἐδοκίμουν ἑαυτῶν πάχα λατρεῖαν θεωρεῖν τῷ θεῷ· τοσοῦτον ἐδέσσαν ἑαυτοῖς ἀγνίσαντες, ὥστε ἐναγέεσσι ὑμῶν εἶ ἡσάν ἐναγείς πᾶσι ἀγνίσωσιν ἑαυτούς· εἶπον γὰρ τῷ πλάτῳ οἱ ὁσωνόμοι αὐτῶν τὸν ἰησοῦν ἱσδαῖοι, ἡμῖν ὅτι ἐξέσιν διδοκτεῖται ἐδένα, δι' ἧς ἔλεγε τῷ σωτῆρι· μή τι ἐγὼ ἱσδαῖός εἰμι; τ' σὺν ἐστίν, καὶ οἱ δευτερίαν περὶ ἀνέβησαν εἰς ἑαυτούς, ἐκράνγασαν λέγοντες τῷ πλάτῳ μὴ ἔτον διδοκτεῖν, ἀλλὰ τὸν ἐαρεββαθὺ· ὡς ὅ ἐαρεββαθὺς ληστής· πάλιν ἀπεκρίθησαν οἱ ἱσδαῖοι· ἡμεῖς νόμον ἐ-

Pars II.

A Hierosolymam è regione ante Pascha, ut purificarent se. Quarebant ergo Iesum, & colloquebantur inter se in Templo stantes: Quid videtur vobis, quod non venerit ad diem festum. Non idem censendum est esse Pascha Domini, & Pascha Judæorum. Nam Pascha secundum Legem, ad Dominum pertinet; ad eos vero qui sunt exleges, Pascha Judæorum. Quocirca animadvertendum est quando dicitur Pascha Domini, & alii dies, & quando non Domini, sed eorum qui redarguuntur ob peccata. Verbi gratia in Exodo post alia scriptum est de Paschate in primo præcepto: Et comedetis illud festinanter; Pascha Exod. 12, est enim Domini: & in secundo: Si dixerint ad vos filii vestri, Quinam cultus est vobis iste? respondete, Victimam est Pascha Domini; quoniam protexit domus filiorum Israel in Aegypto. In Esaiâ vero non sui ipsius, sed peccatorum inquit Dominus esse novilunia, & ieiunia, & jejunium, & ferias, & festivitates: quod si festivitates, liquet etiam quod Pascha, cum hæc una sit inter festivitates. Scriptum est autem hunc in modum: Novilunia vestra, & sabbatha vestra, & diem magnum non tolero: jejunium, & ferias, & novilunia vestra, & festivitates vestras odit anima mea. Quin in uno ex duodecim Prophetis scriptum est: Odi, ac detestor festivitates vestras: & juxta expositam elocutionem, Pascha non Domini, sed Judæorum erat: dictumque est Judæorum Pascha, quod in ipso insidias molirentur Servatori nostro. Opinor etiam illis prophetice dictum fuisse: Odi, atque abominatus sum festivitates vestras: opus enim non congruens festivitati DEI, sed scelestum in ipso Paschate fuerunt, interfinito Jesu. Veruntamen ante hoc Pascha Judæorum, multi ascenderunt ex regione, ut se purificarent. Præoccupans autem dicerem multos non considerasse, quomodo purificarent seipso, propterea quod existimantes suum ipsorum Pascha cultum præstare DEO, tantum absuit, ut se purificarent, ut etiam scelestiores fierent quam erant, antequam sanctificarent seipso. Dixerunt enim Pilato qui Iesum illi tradiderunt Iudæi: Nobis non licet interficere quemquam: propter quos ille dixit Servatori: Nunquid ego Iudæus sum? Gens tua, & Pontifices tui tradiderunt te mihi. Ac sane qui dicebant se ascendisse ut purificarentur, clamaverunt dicentes Pilato: Hunc ne dimiseris, sed Barabam: erat autem Barabas latro: & rursum responderunt Iudæi: Nos legem

Aaa 2

legem

legem habemus, & secundum legem debet
mori, quia Filium Dei fecit. Et rursus
Iudei clamaverunt ad Pilatum dicentes :
Ioh. 19, 12. Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris;
nam quisquis se Regem facit, contradicit
Caesari. Ac rursus clamaverunt Iudei;
Ioh. 19, 15. Tolle, tolle, crucifige eum. Ac sane qui
ascenderant ante Pascha seipso purifi-
caturi * dicant in eodem Paschate : Non
* leg. dice-
bunt.
habemus Regem, nisi Caesarem. Caterum
quod Discipulis Servator dixerat Pro-
phetans, ac dicens : Venit hora cum
Ioh. 16, 2. quisquis vos interfecerit, videatur cultum
præstare Deo, in seipso cum incepisset,
impletum est. Qui namque dignum esse
censuerunt ut moreretur, quisque ascen-
derant Hierosolimam ante Pascha, ut
se purificarent, videbantur cultum præ-
stare DEO. At vero purificatio vera
non ante Pascha, sed in ipso Paschate
erat; tum scilicet, quando Iesus mor-
tuus est pro his qui purificabantur, vel-
ut agnus ille DEI : & tulit peccatum
mundi. Ac profecto Iesum quærebant
hi Iudei, non ut adjuvarentur, sed
ut eum interficerent, quibus dixerat :
Ioh. 8, 40. Nunc vero queritis interficere me homi-
nem, qui veritatem loquutus sum vobis,
quam audivi à Deo. Et sane in Templo
ipso stantes colloquebantur inter se de
Iesu : Quid videtur vobis, quod non
venierit ad diem festum? At non ubi
histabant, diem festum agebat Iesus,
& mundato, ubi desiderio desiderave-
rat pascha manducare cum Discipulis,
Ioh. 22, 12.
antequam pateretur. Dices igitur, eos
etiam in Templo stare quærentes
Iesum, innixos veluti sacris Scripturis;
sed quia quærentes ignorent eum qui
venit, huic quidem imaledicere, di-
versum vero ab hoc confiteri Chri-
stum. Adhibe vero mentem, an di-
cere possis alios quoque Iudeos esse,
qui ascendant Hierosolimam, veni-
antque ad urbem Dei ex regione
quæ est extra Hierosolimam, veni-
antque ut purificati diem festum
I. Cor. 5, 8.
cum agere possint, cum Pascha im-
molatus fuerit Christus : non fer-
mento veteri, neque fermento ma-
litie, & veritatis; sed in panibus fer-
mento carentibus, hoc est, sincerita-
& veritate. Huiusmodique sa-
ne quærent Iesum in templo Scriptura-
rum, stantes, & inter se dubitantes,
an venturus sit Iesus ad diem festum.
Ioh. 11, 57. Dederant autem Pharisei, & Pontifices
mandatum, ut si quis cognovisset, ubi esset,
indicaret, ut comprehenderunt eum. Vide
ut dictus est fecisse : quo nos etiam
discamus in tempore idem facere. Ac

χορὸν, καὶ ἡ τὸν νόμον ὀφείλει δοθῆναι, ὅτι
ὁν θεὸς αὐτὸν ἐποίησε. καὶ πάλιν οἱ Ἰουδαῖοι
ἐκράγαζον λέγοντες, ὡς, τὸν πλάττον, ἐν
τῷ τὸν δόλου, ὅς, εἰ φίλος ἔστι καίσαρος,
πᾶς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ποίει, ἀπὸ τῆς
καίσαρος. καὶ πάλιν ἐκράγαζον οἱ Ἰουδαῖοι
ἀρῶν, ἀρῶν, σῶσον αὐτόν. καὶ οἱ ἀναεῖς
κοτες γε ὡς τὸ πάχος, ἵνα ἀγνίσωσιν αὐ-
τὸς, ἔλεγον ἐν αὐτῷ τῷ πάχῳ. ὅς, ἐχορὸν βα-
σιλεὺς, εἰ μὴ καίσαρος ὅπως ὡς τὰς μαθη-
τάς, ἐπεὶ θεωρητῶν ὁ σωτὴς καὶ λέγων, ἐ-
χεται ὡς, ὅτε πᾶς ὁ δοκτείνων ὑμᾶς διέ-
λατρείαν θεωρεῖται τῷ θεῷ, τὸ ἀπ' αὐτοῦ
δεξιὰ μὲν πεπληρωται. οἱ γὰρ ἀξιώσαντες
αὐτὸν δοθῆναι, ἐδόξαν λατρεῖν θεωρεῖται
τῷ θεῷ, καὶ ἀναβεβήκεισαν εἰς ἱερὸν σόλυμα
ὡς ἔπαχος, ἵνα ἀγνίσωσιν αὐτὸς. ὅς, ἀλη-
θῆς ἀγνισμός, ὡς ἔπαχος, ἀλλ' ἐν τῷ πάχῳ,
ὅτε ἰσθὲς ἀπεθανεν ὡς τῷ ἀγνισμῷ, ὡς
ἀμνος θεῷ, καὶ ἦρε ἔκ κοσμητῶν ἀμαρτιῶν καὶ
ἐζητεῖν γε εἰ οἱ Ἰουδαῖοι τὸν ἰσθὲν, ἐχ' ἵνα ὡφ-
ληθῶσιν, ἀλλ' ἵνα αὐτὸν δοκτείνωσι, ὡς
ἐς εἶπεν αὐτῷ. καὶ ὁ ζητεῖ με δοκτείνω, ὅς
τῷ ἀληθεῖ ὑμῖν λελάληκα, καὶ ἦρεσα
ἀπὸ θεῷ καὶ ἐν αὐτῷ γε τῷ ἱερῷ ἐσθὲν ἐ-
λεγον ὡς ἀλλήλους, ὡς ἰσθὲν. πὶ δοκτείνω,
ὅτι εἰ μὴ ἐλθῇ εἰς τὴν ἑορτήν, ἀλλ' ἐχ' ὅπως
ἐτοι ἐσθὲν, ἐσθὲν ἰσθὲν, ἀλλ' εἰς τὸ μέ-
γα * ἀναγκαῖον τὸν σεσαρωμένον, καὶ κεκοσμη-
μένον, ὅς, ἐπιδυμῖα ἐπεδύμησε τὸ πάχος
μὲν τῷ μαθητῷ φαγεῖν, ὡς ἔμαθεν ἐ-
ποῖς δ' αὐτῷ ὅτι καὶ καὶ ἐσθὲν ἐν τῷ ἱερῷ ἐσθὲν
τες τὸν ἰσθὲν, ἐπεριδύμωι μὲν ὡς ἱερῷ ἐσθὲν
γραφεῖς, διὰ τὸν ἀγνοῖν τὸν ἐληλυθότα, ἡ-
τοῦντες τοῦτον μὲν κακολογεῖν. ἑτερον δ' τοῦ
χεῖρον ὁμολογεῖν, ὡς ἔμαθεν ὅς, εἰ δυνάσται καὶ
ἀλλῃς ἰσθὲν λέγειν, ἀναβαίνοντας εἰς ἱερ-
σόλυμα, καὶ ἐχορὸν εἰς τὴν πόλιν τοῦ θεῷ,
ἀπὸ τῷ ἱερῷ ἱερῶν χώρας, καὶ ἐχορὸν
ἵνα ἀγνίσωσιν αὐτοὺς διωκθῶσιν, ἡνικα
αὐτῷ πάχος τῷ χεῖρος, ἐσθὲν μὴ ζῶν
παλαιᾷ, μὴ ζῶν κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ'
ἐν ἀζύμοις εὐκρινείας καὶ ἀληθείας. καὶ οἱ Ἰου-
δαῖοι γε ζητοῦσι τὸν ἰσθὲν ἐν τῷ ἱερῷ ἐσθὲν
τῷ γραφῶν, καὶ ἐπαποροῦσι ὡς ἀλλήλους, εἰ
λαδύται εἰς τὴν ἑορτήν ἰσθὲν. δεδωκέναι δ' οἱ
δεχόμενοι, καὶ οἱ φαρισαῖοι ἐβόλῃς, ἵνα ἐν
πῶς γινώ * αὐτὸν ποῦ ἐστὶ, μὴν ὅπως, ὅπως πᾶς
σωσιν αὐτόν. ὅρα πῶς μεμαρτυρηται ἀνα-
χωρεῖν αὐτὸν καὶ ἡμεῖς γνωσκόμενοι ἐν καίρῳ
τοῦ

τοῖς ποιῶν· ὁ αὐτὸς γὰρ ὅτι ἐκείνη ἡμέρα ὅ-
τε ἐστὶν, ἔτε οἱ ἀρχιερεῖς, ἔτε οἱ φαρισαῖοι,
ὅτι μὴ εἰδότες διδόντες ἐντολὰς ἵνα ἐὰν τις γρά-
ψῃ ἐπὶ, μὴ ὑποστήσῃ αὐτοῖς, καὶ συλλαβῶσιν αὐτόν·
καὶ ἄλλως ὅτι φησὶς ὅτι ἐπιβλύνοντες τὸ ἱερὸν
ἐκείνη ἡμέρα πᾶσι· διὰ διδόντες ἐτέρας ἀρχιε-
ρεῖς τῶν ἐντολῶν, διδάσκοντες διδασκαλίας,
ἐντάλματα ἀνθρώπων· καὶ εἰσὶν αὐτῶν αἱ ἐν-
τολῆς αἵ διδόντες φαρισαῖοι καὶ ἀρχιερεῖς τῶν
σωματικῶν τυγχάνοντες ἰσχυρῶν καὶ ἱεροῦ·
ἐκείνη γὰρ πᾶσι μὴ ὑποστήσῃ αὐτοῖς τὸν ἱερὸν,
ἵνα αὐτὸν ὑποχέριον λαβόντες περὶδώσι· καὶ
φησὶς πάλιν τὸν ἀπειραγμένον τὸν ἀπὸ τὸν
χριστιανισμόν, ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἀνατρέπῃ, καὶ
καταγορεύει, φαρισαῖον εἶναι, ὅτι ἀγαθὸν ἀρ-
χιερεῖς, ἄλλων λόγων διδόντα ἐντολὰς, οἷς οἱ-
αὶ διδάξεν αὐτόν· καὶ τὸν ἱερὸν, ἵνα μὴ ὑ-
πόσταται αὐτὸν αὐτῷ πάσῃ, ὅτι ὑβρίζας ἀποκτείνῃ·
ἀλλὰ ὅτι ἀνέχῃ ἀπειραγμένῳ ἡλικιότῳ καὶ τῷ
ὁδοῦ καὶ ἐκείνῳ τῷ εἰς τὸ καὶ ἰωάννην διαγέ-
λῳ διηρησμένων τόμῳ, αὐτὸς καταπαύσασθαι
τὸν λόγον, ἐν τῷ ἐντάτῳ, ὅτι ἐκείνῳ διδόντος,
ἀρχιερεῖς τῶν ἐξῆς·

A profecto attende neque Pontifices, ne-
que Phariseos nosse ubi sit Jesus : &
quod nescientes dent mandatum, ut si
quis agnoverit ubi sit, indicet illis, ut
comprehendant eum. Atque etiam ali-
ter dices, quod qui Jesu infidias molun-
tur, nesciunt ubi sit ; quam ob causam
alia dant mandata à mandatis Dei, do-
centes doctrinas, hominumque manda-
ta. Et sunt ipsorum mandata quæ Pha-
risæi præbent, & Pontifices corporalium
Judæorum, adversus Jesum. Volunt
enim quosdam indicare sibi Jesum, ut
illud mancipium acceptum prodant ; &
dices omnem curiose perscrutantem
Christianismum, quo subvertat illud, &
accuset, Pharisaum quendam esse, &
non bonum Pontificem, rerum ratione
carentium dantem mandata, quibus ex-
istimat se docere Jesum, ut ipsum sibi in-
dicatum comprehendat, & contumeliis
affectum occidat. Verum cum satis in-
scriptionis acceperit primus & trigesi-
mus Tomus explanationum in Evange-
lium à Johanne traditum, hoc in loco fi-
niemus orationem : in secundo & trige-
simo quæ sequuntur, prosequunturi, Deo
dante.

λείπουν οἱ τομοὶ ἐναὶ καὶ ἐκκοσὸς, ἱερακοσὸς, καὶ πεντὰ καὶ ἱερακοσὸς·

ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ ORIGENIS

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ
ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΕΞΗΓΗΤΙΚΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΛΒ'

COMMENTARIORUM
IN
EVANGELIUM
SECUNDUM JOHANNEM
TOMUS TRIGESIMUS SECUNDUS.

ΑΠΟ ΤΗΣ ΔΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΔΟΔΕΚΑΜΗΡΟΥ
ΕΧΩΜΕΝΑ ΤΩ ΜΕΓΑΛΩ ΤΩ ΔΙΑΓΕ-
ΛΩ ΟΔΩΝ, ὅτι ζώσαν ἡμῶν, ἐν ᾧ γινώσκῃ, καὶ
ὁδοῦν ὑφ' ἡμῶν, φθάσαι αὐτῆς ἐπὶ τῇ τε-
λευτῇ· καὶ μὴ ἔτι οἷον διδόντας ὅτι τελειο-
κῆς παρεμβολῆς ἐν τοῖς λεχθησομένοις ἐπιβή-
ναι περιώμεθα· καὶ παρὲν γὰρ ἡμῶν ὁ εὐλὸς τῷ
φωτὶνὸς νεφέλης ἱερῆς, προσάγων ἡμᾶς ὅτε δέῃ,
καὶ ἵσας ὅτε γὰρ, ἕως ὅσον ἐν τῇ ὑπαγορῇ
τῇ εἰς τὸ εὐαγγέλιον, ἵερε ἀδελφὲ ἀνθρώπου
ἀμβρόσιε, διεξέλθου τὸ εὐαγγέλιον μὴ ἐν-
κακοῦντες ἀπὸ τῆς μακρῆς τῆς ὁδοποιίας, μη-
δὲ ἀποκλινόμενοι διὰ τὴν ἡμετέραν ἀδένειαν,

Pars II.

Deo nobis per Iesum Christum iter
ex animi sententia largiente, gra-
dimur per Evangelii sancti viam
magnam, eamque viventem, ut ad
ipsius etiam finem perveniamus, si per
eam à nobis agnitam ambulaverimus.
Atque utinam cum nunc veluti secun-
dam, & trigessimam stationem, in his
quæ dicuntur, ingredi conemur, nobis
ad sit columba illa lucidæ nubis Iesu,
quæ nos præcedat, cum opus erit, rur-
susque stet, cum oportebit ; donec,
ὁ Ambrosii homo sacer, idemque fra-
ter, totum copiosis commentationibus
explanaverimus Evangelium ; non suc-
cumbentes ob longitudinem viæ prolixæ

Aaa 3 neque